

"Εἰς τὸ ὄρος", Α΄ Εωθινό, Μπαλασίου Βλήτου Γαστουνιώτου, ἦχος α', ἐξήγηση Φωτόπουλου Κων/νου.

Το εωθινό που σας παρουσιάζουμε, εἶναι σε μέλος Μπαλασίου Βλήτου Γαστουνιώτου και παραδίδεται σε μουσική γραφή παλαιότερη αὐτῆς του Πέτρου Λαμπαδαρίου.

Για αὐτὸ τὸ μελοποιό δεν γνωρίζουμε τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπὸ τὸ στοιχεῖο που μας δίνεται ἀπὸ τὴν ἐπωνυμία του, ὅτι δηλαδὴ πιθανότατα καταγόταν ἀπὸ τὴ Γαστούνη του νομοῦ Ηλείας τῆς Πελοποννήσου και ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι σε κάποια χειρόγραφα ἐμφανίζεται ὡς ἐξηγητής, πράγμα που δείχνει ὅτι πρόκειται για ἐγκρατὴ μουσικό. Ἡ συνωνυμία με τὸ γνωστὸ μελοποιό του ΙΖ΄ αἰῶνα Μπαλάσιο ιερέα, του οὐοίου μάλιστα ὁ πατέρας καταγόταν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, θα πρέπει μάλλον να θεωρηθεῖ τυχαία.

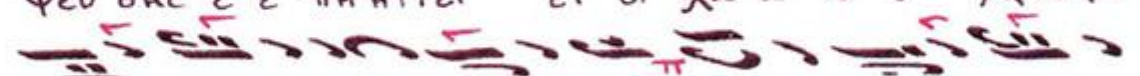

Το παρὸν εωθινὸ παραπέμπει σε ὕφος σχετικὰ λαϊκό. Ὁ ὀρος «συνοπτικόν» τονίζει τὴ διαφορὰ με ἄλλα εωθινὰ σε αργὸ στιχηραρικὸ μέλος, ὀπως για παράδειγμα τα του Ἰωάννου Γλυκέως που συναντώνται συχνότατα στη χειρόγραφη παράδοση. Ἡ περίεργη χρῆση των θέσεων, οἱ καταλήξεις στο φθόγγο «κε» τῆς υπάτης και τῆς μέσης καθὼς και ἡ προσπάθεια να τονιστεῖ τὸ νόημα των λέξεων («και προσκυνήσαντες αὐτόν», «εἰς τὴν υπ' ουρανόν», «τὴν ἐκ νεκρών» κτλ), ἀκόμα και αν κάποιες φορές αὐτὸ εἶναι εἰς βάρος τῆς συνολικῆς δομῆς του μέλους, εἶναι πρακτικές που δε συνάδουν με τὸν κλασικὸ τρόπο μεταχείρισης του σύντομου στιχηραρικοῦ γένους μελοποιίας.

Το εωθινὸ του Μπαλασίου Βλήτου Γαστουνιώτου αν και ἀπέχει ἀρκετὰ ἀπὸ τὴν «τελειότητα» που χαρακτηρίζει τα στιχηραρικά μέλη του Πέτρου Λαμπαδαρίου και που λειτούργησαν σαν πυξίδα για τους μετέπειτα μελοποιούς, ἔχει τὴ χρησιμότητά του, ἡ οὐοία ἐγκεῖται στα ἐξῆς σημεία: Πρῶτον, παρατηροῦμε τὸ μέγεθος τῆς ἐλευθερίας με τὴν οὐοία ἀντιμετώπιζαν οἱ κατὰ τόπους μελοποιοὶ τις θέσεις του συντόμου στιχηραρικοῦ μέλους, πράγμα που συμβαίνει σε πολὺ μικρότερη κλίμακα στα αργὰ στιχηραρικά μέλη. Δεύτερον, ἐντοπίζουμε τα πρῶτα σαφὴ βήματα μῆς προσπάθειας ἀνάδειξης του νοήματος κάθε λέξης του κειμένου ξεχωριστὰ σε σύντομα μέλη. Τρίτον, βοηθοῦμαστε στην κατανόηση του εἶδους τῆς προσφοράς του Πέτρου Λαμπαδαρίου σε αὐτὸ τὸ γένος μελοποιίας μέσω τῆς σύγκρισης. Ἰδιαίτερης προσοχῆς χρῆζει και ὁ μουσικὸς «παρατονισμός» στο «τὴν χαμόθεν». Παρά τὸ γεγονός ὅτι ἕνας τέτοιος «παρατονισμός» μπορεῖ να φαίνεται ἀσυνήθιστος σε ἐμὰς, τὸ ἀναστασιματάρῖο του Δανιὴλ Πρωτοψάλτου ἔχει μὲγάλο ἀριθμὸ παρόμοιων παρατονισμών, που ἀπηχοῦν μῆ παλαιότατη μουσικὴ παράδοση.

Πάντως πέρα ἀπὸ τὴν ὀποια θεωρητικὴ ἢ ιστορικὴ ἀξία του μέλους που σας παρουσιάζουμε, αὐτὸ τὸ εωθινὸ ἀποτελεῖ μῆ ἀκόμα μουσικὴ ἐπιλογή για ὀσους ψάλλουν στο ἀναλόγιο και μέλη λιγότερο «κλασικά».

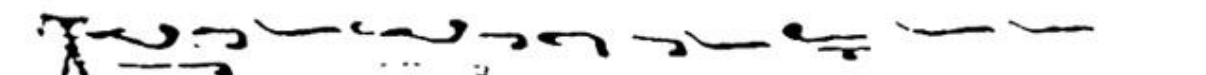

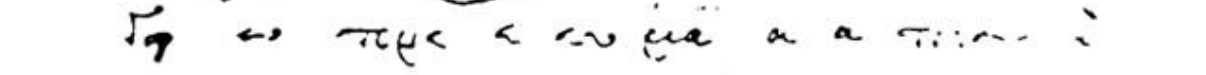
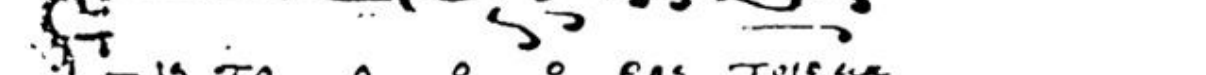
ἐωδινὸν αἰ συνοπτικὸν κυρ μπαχασίου ὁρχήτου
Γαρυσιώτης ἐξήγησις κωνσταντίνου φωτιστοῦ ἡχογράφου

Α ο ξα πα τρι ι ι και νι νι ω και α τι ω πνε ε
ε ευ μα α α α τι
Ε εις το ο ο ο ο ρο ος τοις μαθηταις ε πει
το ο με ε ε ε ε νοις δι α την χαα μο
ο δεν ε ε ε ε πα α α αρσιν ε ε πε ε ε
στη ο ο κυ ν ν ρι ι ι ος και προσκυ
νη σαντε ες α α αυτον και την δοθει ει
σα αν ε ξο σι ι ι αν πααντα αχ
ς δι δαχυντε ε εντες εις την ν ν ν
ς ραα νο ον ε ε ε ξα α πε στε
ελλο ο ο ντο κη η εν ν ν ξαι αι την εκ
νεκρων αα να α α σταα αα σιν και την
εις ς ρα νο ς αα πο ο να ταα αα σταα
α α σιν ος και συνδ α ω νι ι ι ιειν ο α

 ψευδης ε ε πη η γ τ ει ει χα α το ο Χριστο

 ο ος ο ο θε ε ε ος και σωτη ηρτω ων

 ψυχω ω ω ων η η η η μων

Εν ἑτει σωτηριωθι, κατὰ τὴν κ' ἡν 7^η δεκεμβριος.

Το αντίστοιχο κείμενο σε παλαιά σημειογραφία:

ἑτερη εωθινά συνοπτινά κυρ : ε παλασι δ
 βλήτε γαυνιάντε· εωθινόν· πρῶτον· ἦχος ρ : -

 Δ ο ξα πατρι σου νι νι ω γ μα α

 γ ω περ ε ω μα α α τω ω ι

 γ ις το ο ο ο εος τοις μα

 ων τωις ε πι τοις μα ε ε νοις γ δι.

[illegible]

[illegible]